

Молодіжний екстремізм, як явище останніх десятиліть, що виражається у зневазі до діючих у суспільстві нормам поведінки або в запереченні їх, можна розглядати з різних позицій. Молодь в усі часи була схильна до радикальних поглядів. У силу своїх вікових властивостей навіть у спокійні в політичному і економічному плані часи кількість радикально налаштованих людей серед молоді завжди вище, ніж серед решти населення.

На нашу думку, питанням попередження екстремізму та його проявів повинні займатися представники правоохоронних органів, зокрема оперативні підрозділи системи МВС України з метою попередження та профілактики екстремістських проявів, а у випадках, якщо вони набувають масового характеру – представники Служби безпеки України, оскільки створення організації відповідного спрямування можуть загрожувати національній безпеці України. Проте ні в Законі України «Про Службу безпеки України», ні в Законі України «Про міліцію» визначення поняття «екстремізм» немає.

Грунтуючись на вищесказаному можна зробити висновок, що екстремізм являє собою складний соціально-політичний феномен, що має тенденції до саморозвитку. Його поява зумовлена наявністю цілого ряду соціально-економічних та соціокультурних факторів, які тісно взаємодіють між собою. В той же час відсутність одного або декількох із цих чинників значно перешкоджає поширенню екстремістських настроїв і різко знижує вплив екстремістської ідеології на етнонаціональний менталітет і соціокультурну діяльність.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кірсєв Р.В., здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Останнім часом правозастосовча практика все частіше стикається із таким негативним явищем як зловживання процесуальними правами сторонами кримінального провадження, що зумовило необхідність наукового дослідження даного питання.

Проблемі зловживання правом у кримінальному процесі свої роботи присвятили О.В. Капліна, Л.Д. Удалова, О.Ю. Хабло та І.Д. Іванюк. Більш широкого наукового обговорення ця проблема отримала на загальнотеоретичному рівні, у галузі цивільного права, господарського та цивільного процесу.

Втім, серед вчених дискусійними є питання щодо: логічності існування терміну «зловживання правом», визначення його правової природи та місця серед інших видів правової поведінки, розуміння суті цього правового феномену, характеристики складу та обов'язкових ознак, визначення можливостей та форм застосування заходів протидії чи відповідальності за конкретні прояви зловживання правом.

Системний аналіз різних наукових підходів дозволяє стверджувати, що на думку одних вчених зловживання правом необхідно досліджувати в контексті меж здійснення права. Інша група науковців проблему зловживання правом характеризує крізь призму призначення права та вважає, що зловживання правом – це реалізація суб'єктивного права всупереч його призначенню.

Окремі науковці проблему зловживання правом розкривають за допомогою категорії шкоди, стверджуючи, що для зловживання правом характерним є те, що суб'єкт права реалізує його з метою заподіяти шкоду іншим особам. Досить часто вчені пропонують розглядати зловживання правом у рамках взаємодії права і моралі та характеризують цей правовий феномен за допомогою категорії «недобросовісна поведінка».

Цікавим є також підхід науковців, які пропонують зловживання правом характеризувати через категорію інтересу стверджуючи, що для кваліфікації діянь як зловживання правом необхідна сукупність порушення охоронюваних

законом інтересів та реалізація права всупереч об'єктивним інтересам, які лежать в його основі.

Необхідність однозначного розуміння суті зловживання правом у кримінальному процесі та зловживання правом на захист підозрюваним, обвинуваченим, засудженим обумовлена тим, що в ч. 4 ст. 81 КПК України закріплено положення згідно з яким, якщо повторно заявлений відвід має ознаки зловживання правом на відвід з метою затягування кримінального провадження, суд, який здійснює провадження, має право залишити таку заяву без розгляду.

Проте, ні в теорії кримінального процесу, ні в процесуальному законодавстві не визначено, які ж саме ознаки притаманні зловживанню правом на відвід. У зв'язку з цим, постає нагальна проблема визначення основних ознак зловживання правом, що сприятиме вірній кваліфікації таких діянь.

Аналіз наукових поглядів дозволяє стверджувати, що вчені по різному характеризують ознаки зловживання правом. Так, М.О. Стефанчук, який досліджував цю проблему в галузі цивільного права, вважає, що зловживання правом має місце при наявності таких ознак: «закріплення в законі суб'єктивного цивільного права (наявність уповноважучої норми); реальної можливості здійснення суб'єктивного цивільного права; реального здійснення свого суб'єктивного цивільного права, відповідно до якого особа власним волевиявленням здійснює його (фактичним чи юридичним способом); управомочена особа своєю поведінкою по здійсненню суб'єктивного цивільного права завдає шкоду; управомочена особа діє винно».

Т.Т. Полянський виділяє три основних та одну факультативну ознаку зловживання правом. Так, на його думку, до основних ознак зловживання правом належать: формальне здійснення суб'єктами їхніх юридичних прав чи обов'язків; завжди умисна поведінка; заподіяння шкоди суспільним відносинам або ж створення реальної загрози її настання, а факультативною ознакою є те, що офіційно констатувати наявність зловживання правом може лише уповноважений правозастосовчий орган.

На нашу думку, ознаками зловживання правом на захист підозрюваним, обвинуваченим, засудженим є: наявність визначеного кримінальним процесуальним законом певного процесуального права; здійснення (реалізація) цього процесуального права; не відповідність мети, що переслідує підозрюваний, обвинувачений, засуджений при реалізації певного процесуального права тій, яку переслідував законодавець, наділяючи його цим правом; наявність умисної форми вини; заподіяння шкоди кримінально-процесуальним праводносинам.

ПРАКТИКА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ В РЕСПУБЛІЦІ КАЗАХСТАН

Дідюк І.Л., здобувач кафедри кримінального процесу ДДУВС

Функціонування інституту домашнього арешту в Республіці Казахстан регламентовано частиною першою статті 149 Кримінально-процесуального кодексу Республіки (далі – КПК РК). Домашній арешт, як запобіжний захід, застосовується не тільки за рішенням суду, а й з санкції прокурора, за наявності умов, коли повна ізоляція особи не є необхідністю або недоцільна з урахуванням віку, стану здоров'я, сімейного стану та інших обставин. Однак, зважаючи на міжнародний досвід, а також вимоги міжнародних правозахисних організацій, таке положення є недопустимим, оскільки вважається, що обмежувати права громадян повинен лише суд, а наділення інших суб'єктів такими повноваженнями може призвести до зловживань та необґрунтованого обмеження прав та свобод громадян.

КПК РК передбачає можливість застосування домашнього арешту відносно підозрюваного в терміни до десяти діб. Даним кодексом також передбачено